

PM Rotel VI (Dnr 2018/000128)

Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn - en ny modell för föräldraförsäkringen (SOU 2017:101)

Remiss från Socialdepartementet

Remisstid den 2 maj 2018

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i promemorian.

Föredragande borgarrådet Åsa Lindhagen anför följande.

Ärendet

Regeringen beslutade i februari 2016 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av reglerna för föräldraledighet och föräldraförsäkring. Syftet har varit att identifiera problem och föreslå åtgärder för att föräldraförsäkringen i högre grad än i dag ska bidra till jämställdhet på arbetsmarknaden, ett jämställt föräldraskap och även fortsatt bidra till goda uppväxtvillkor för barn. Utredningen lämnar bland annat förslag som innebär att föräldrapenningen ytterligare koncentreras till de första åren i barnets liv, att möjligheten att överlåta dagar på grundnivå slopas samt förbättrade möjligheter för olika familjekonstellationer att använda föräldrapenningförmåner. Vidare reserveras ytterligare dagar, totalt fem månader per förälder, en tredjedel av försäkringen är fortsatt fritt överförbar.

Socialdepartementet har remitterat ärendet till Stockholms stad för yttrande. Utredningen i sin helhet finns att läsa på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till Stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till utredningens förslag och har inte några invändningar mot de föreslagna ändringarna.

Mina synpunkter

Ett jämställt uttag av föräldraledigheten är avgörande för ett jämställt arbetsliv och ett jämställt föräldraskap. Jag välkomnar därför de förändringar som utredningen föreslår. Förändringarna bedöms bidra till en mer jämn fördelning av föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och föräldraledighet mellan föräldrarna. Förslagen bedöms också bidra till arbetet för att nå de jämställdhetspolitiska delmålen om ekonomisk jämställdhet och jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Förslagen utgör ett viktigt steg på vägen för att nå målen om ett

jämställt föräldraskap. Fler steg behöver dock tas framöver för att på sikt åstadkomma en jämn fördelning av föräldraledighet mellan kvinnor och män.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen att besluta följande.

Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i promemorian.

Stockholm den 19 april 2018

ÅSA LINDHAGEN

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet Joakim Larsson (M) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Föredragande borgarrådets förslag till beslut bifalls delvis.
2. Som svar på remissen från socialdepartementet anføres därutöver följande.

I remissen ”Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn – en ny modell för föräldraförsäkringen” föreslås ett antal åtgärder för att föräldraförsäkringen i högre grad än i dag ska bidra till jämställdhet på arbetsmarknaden. Moderaterna ställer sig delvis positiva till delar av förslagen i utredningen, som exempelvis borttagande av lägstanivån inom föräldrapenningen.

Ett jämställt uttag av föräldraledigheten är avgörande för ett jämställt arbetsliv. Kommun- och landstingssektorn utgör cirka 25 procent av arbetsmarknaden och är till stor del en kvinnodominerad sektor. Ett ojämnt uttag av föräldraledigheten påverkar därför i hög grad kommuner, landsting och regioner som arbetsgivare. Ett mer jämställt uttag av föräldraförsäkringen skulle innebära att kvinnors resurser och kompetenser i större utsträckning skulle kunna tas tillvara. Dessutom skulle det bidra till att höja kontinuiteten och kvaliteten i verksamheterna eftersom behovet av vikarier skulle minska.

Alla familjer ser olika ut och har olika behov. Det finns många sätt att förändra föräldraförsäkringen för att uppnå ett mer jämställt arbetsliv och familjeliv. Vi menar att en mer omfattande utredning om föräldraförsäkringens utformande behövs för att öka ett mer jämställt uttag samtidigt som familjers behov av flexibilitet tas tillvara.

Reservation anfördes av borgarrådet Lotta Edholm (L) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Föredragande borgarråd förslag till beslut avslås.
2. Som svar på remissen anføres följande.

Sverige har världens mest generösa föräldraförsäkring. Det är vi stolta över. Men dagens system bidrar till att bevara ojämslidda mönster. Det är dags att införa en ny modell som ökar valfriheten och jämställdheten, samtidigt som barnets behov står i fokus.

Barnfamiljer kan se ut på många olika sätt, och alla föräldrar ska ha möjlighet att kombinera jobb och föräldraskap. Föräldraförsäkringen ska öka förutsättningarna för ett jämställt föräldraskap, ge valfrihet och uppmuntra till arbete. Alla barn har rätt att tidigt i livet få en trygg anknytning till sina föräldrar. Därför ska de flesta dagarna i föräldraförsäkringen vara vikta för de första två åren, medan resten kan användas tills barnet börjat skolan.

Det bör införas ett system där familjen kan välja mellan kortare föräldraförsäkring med fullt inkomstskydd (upp till taket) eller lite längre försäkring med 70 procents ersättning. Ett sådant system finns i Norge och har lett till att fler kvinnor går tillbaka tidigare till jobbet, vilket ökar jämställdheten.

Liberalerna var det parti som 1994 införde den första öronmärkta månaden i föräldraförsäkringen, den så kallade pappamånaden. Vi har också varit med och drivit igenom den andra och den tredje öronmärkta månaden. Vi anser att 90 öronmärkta dagar är tillräckligt och föreslår inte någon ändring av detta.

Familjer ser idag ut på olika sätt. Många barn växer upp i ombildade familjer där pappa eller mamma träffat en ny partner. Det finns också allt fler hbtq-personer som blir föräldrar. I andra familjer finns det behov att överlåta till exempelvis mormor eller farfar. Eftersom föräldraförsäkringen ska ge alla barn samma möjligheter bör vårdnadshavare kunna överlåta sina icke öronmärkta dagar till en tredje person även om de inte är gifta.

I dag är ersättningstaket vid vård av sjukt barn (vab) mindre generöst än vid vanlig föräldrapenning. Det gör att det blir olönsamt för den förälder som tjänar mer att vara hemma när barnen är sjuka. I dag tar kvinnor ut de flesta vab-dagar. För att stimulera

ett mer jämställt uttag bör ersättningstaket höjas till samma nivå som för föräldrapenning.

Varje år läggs över 40 miljarder kronor av statens budget på föräldraförsäkringen. Det är helt rätt. Våra förslag innebär inga besparingar, utan handlar om att använda dessa skattepengar på ett ännu bättre sätt.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av Anna König Jerlmyr, Cecilia Brinck, Dennis Wedin, Johanna Sjö och Markus Nordström (alla M) med hänvisning till Moderaternas reservation i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av Lotta Edholm (L) med hänvisning till Liberalernas reservation i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Erik Slottner (KD) enligt följande.

Om jag hade haft rösträtt hade jag föreslagit kommunstyrelsen att besluta följande.

1. Föredragande borgarrådets förslag till beslut avslås.
2. Som svar på remissen från socialdepartementet anføres följande.

I remissen ”Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn – en ny modell för föräldraförsäkringen” föreslås ett antal åtgärder för att föräldraförsäkringen i högre grad än i dag ska bidra till jämställdhet på arbetsmarknaden. Kristdemokraterna ställer sig kritiska till förslagen i utredningen. Att uppnå jämställdhet genom en tvingande lagstiftning är inte rätt väg att gå. Alla familjer ser olika ut och har olika behov, därför riskerar förslaget att minska barnfamiljernas möjlighet att förena arbetsliv och familjeliv. En mer flexibel föräldraförsäkring som underlättar för familjer att få livspusslet att gå ihop skulle vara mer önskvärt.

Det är föräldrarna – inte politiker – som bäst kan avgöra hur föräldrapenningdagar ska användas. Vi säger därför nej till kvotering av föräldraförsäkringen. Vi vill istället göra föräldraförsäkringen mer flexibel. Föräldrar ska fritt kunna överlåta föräldrapenningdagar till varandra eller till andra närstående som exempelvis mor-, farföräldrar eller en bonuspappa. Föräldraledigas inkomst ska skyddas under tre år och rätten till föräldraledighet på heltid utvidgas till tre år. Samtliga föräldrapenningdagar ska kunna användas som dubbel dagar.

Remissammanställning

Ärendet

Regeringen beslutade i februari 2016 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av reglerna för föräldraledighet och föräldraförsäkring. Syftet har varit att identifiera problem och föreslå åtgärder för att föräldraförsäkringen i högre grad än i dag ska bidra till jämställdhet på arbetsmarknaden, ett jämställt föräldraskap och även fortsatt bidra till goda uppväxtvillkor för barn. Inom ramen för detta har utredningen särskilt haft att analysera förutsättningarna för och konsekvenserna av att reservera ytterligare månader för vilka en förälder inte kan avstå rätt till föräldrapenning till den andra föräldern, inklusive en fullständig uppdelning av föräldrapenningen mellan föräldrarna.

Utredningen lämnar följande förslag:

Ny modell för föräldrapenningen

- Föräldrapenning ska kunna lämnas under totalt högst 460 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse eller flerbarnsadoption under ytterligare högst 170 dagar för varje barn utöver det första.
- Nya åldersgränser och ny fördelning över tid föreslås. 390 dagar ges till barnets treårsdag, efter det ges 10 dagar per år tills barnet fyllt 10 år.
- Ytterligare reserverade dagar. Totalt reserveras 5 månader per förälder, en tredjedel av försäkringen är fortsatt fritt överförbar.
- Om ett barn blir bosatt i Sverige under sitt andra levnadsår ska föräldrapenning för tid till och med barnets tredje levnadsår lämnas under högst 130 av de högst 460 dagarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 46 av de högst 170 dagarna för varje barn utöver det första. Om barnet blir bosatt under det tredje levnadsåret ska föräldrapenning för samma tid lämnas under högst 30 dagar, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst tio dagar för varje barn utöver det första.

Ingen ändring av föräldraledighetslagens bestämmelser om möjligheterna till ledighet utan föräldrapenning

Utredningen bedömer att en förälder fortsatt bör ha rätt att vara helt ledig från arbetet för vård av barn till dess att barnet är 18 månader. En förälder bör även ha fortsatt rätt att förkorta sin arbetstid med upp till en fjärdedel för vård av barn som inte har fyllt åtta år eller som är äldre än så men ännu inte har avslutat sitt första skolår.

Borttagande av lägstanivån inom föräldrapenningen

Utredningen föreslår att de 90 dagarna med föräldrapenning med ersättning på lägstanivån ska slopas. Ersättningen för lägstanivådagarna är så låg att den i många fall inte fungerar som ersättning för förlorad arbetsinkomst. Föräldraförsäkringen ger därmed inte alla föräldrar reella ekonomiska möjligheter att vårda sina barn under de 90 dagarna som lägstanivån omfattar. Det totala antalet föräldrapenningdagar föreslås i stället uppgå till 460 dagar med ersättning på sjukpenning- eller grundnivån.

Ta bort möjligheten att överlåta dagar med föräldrapenning på grundnivå

Utredningen anser att föräldrarnas incitament till att dela både föräldrapenning och föräldraledighet mer lika behöver förstärkas. Utredningen föreslår därför att möjligheten att överlåta dagar med föräldrapenning på grundnivå tas bort. Undantag från huvudregeln föreslås om en förälder på grund av ett fängelsestraff är förhindrad att ta ut föräldrapenning, då ska den andra föräldern ha rätt till samtliga dagar.

Förbättrade möjligheter för olika familjekonstellationer att använda föräldrapenningförmåner

Utredningen föreslår att förälders sambo ska likställas med en förälder utan krav på tidigare äktenskap eller gemensamma barn. Utredningen föreslår att gruppen som kan ta del av föräldrapenning utökas till att också innefatta sambo samt föreslår att 30 dagar per förälder är fritt överförbara till annan försäkrad.

Utredningen föreslår att samtliga författningsändringar ska träda i kraft den 1 januari 2019 med vissa övergångsbestämmelser.

Konsekvenser av utredningens förslag

De förslag som utredningen lämnar avser att medföra en jämnare fördelning av föräldraledighet och föräldrapenning mellan barnets föräldrar. Förslagen förväntas också medföra en jämnare fördelning av omvårdnaden av barnet, vilket främjar en god kontakt mellan barnet och fler än en förälder.

Beredning

Ärendet har remitterats till Stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 5 april 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till utredningens förslag och har inte några invändningar mot de föreslagna ändringarna.

Ett jämställt uttag av föräldraledigheten är avgörande för ett jämställt arbetsliv och ett ojämnt uttag av föräldraledigheten påverkar i hög grad kommunen som är en kvinnodominerad sektor. Föreslagna förändringar bedöms i sin helhet bidra till en mer jämn fördelning mellan föräldrarna av föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och föräldraledighet. Förslagen bedöms också bidra till arbetet för att nå de jämställdhetspolitiska delmålen om ekonomisk jämställdhet och jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Förslagen ligger i linje med kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet *Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika*. Vidare har utredningen genomgående en utgångspunkt att barn gynnas av en tidig och nära anknytning till sina föräldrar. Förslagen ligger i linje med kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet där *Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor*.